

# КАФЕДРА КОМПОЗИЦІЇ, ІНСТРУМЕНТОВКИ ТА МУЗИЧНО-ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

## Фах

### (підготовка магістерської творчої програми)

|                           |                                   |                   |     |
|---------------------------|-----------------------------------|-------------------|-----|
| Освітній ступінь          | «Магістр»                         | Курс              | 1-2 |
|                           |                                   | Семестр           | 1-4 |
| Спеціальність             | 025 «Музичне мистецтво»           |                   |     |
| Освітньо-наукова програма | «Музичне мистецтво»<br>Композиція |                   |     |
| Статус                    | Обов'язкова                       | ECTS              | 14  |
|                           |                                   | Годин             | 420 |
|                           |                                   | Аудиторні         | 192 |
|                           |                                   | Індивідуальні     | 192 |
|                           |                                   | Самостійна робота | 228 |
| Форма контролю            | Екзамен, атестаційний екзамен     |                   |     |

### Інформація про викладача

|                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
|-------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ПІБ               | <b>Ковалінас М. А.</b> , кандидат мистецтвознавства, в. о. професора кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського.<br><b>Щириця Д. О.</b> , кандидат мистецтвознавства, в. о. доцента кафедри композиції, інструментовки та музично-інформаційних технологій Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. |
| Профіль викладача | <a href="https://orcid.org/0000-0001-9784-2201">https://orcid.org/0000-0001-9784-2201</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| e-mail            | <a href="mailto:eidosnouman@gmail.com">eidosnouman@gmail.com</a><br><a href="mailto:dmytro_s@ukr.net">dmytro_s@ukr.net</a>                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

### АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу – виховання молодих композиторів, здатних у своїй творчості втілити художні завдання, що стоять перед сучасним українським мистецтвом у широкому світовому (зокрема, європейському) контексті. Молоді композитори виховуються як митці, свідомі високої суспільної ролі музики, яка у своєму розвитку спирається на кращі традиції українського й зарубіжного мистецтва та вагомі здобутки вітчизняної системи фахової композиторської музичної освіти. Ставлячи перед студентами завдання всебічного опанування різноманітних жанрів і форм музичного мистецтва з урахуванням схильностей

та індивідуальності молодого композитора, слід звертати увагу на написання творів, за своєю тематикою пов'язаних з найвищими духовними цінностями.

Написання високохудожніх творів неможливе без оволодіння молодими митцями всіма компонентами сучасної композиторської техніки й досягнення зрілої професійної майстерності. Тому основним завданням курсу є створення оригінальних, змістовно-вагомих музичних композицій (камерних, симфонічних, вокально-симфонічних чи музично-театральних творів тощо) із застосуванням усього арсеналу художніх засобів сучасної композиторської творчості (виразових, формотворчих та ін. технологічних прийомів).

До більш конкретних фахово-технологічних завдань належить:

- засвоєння основних принципів та закономірностей побудови симфонічного (вокально-симфонічного, музично-театрального) твору великої форми та їх практичне втілення;

- опанування методів та прийомів симфонічного (музично-драматургічного) розвитку;

- оволодіння принципами тембрового викладу (у т.ч. тембрової драматургії) та розвитку музичного матеріалу в процесі роботи над твором для симфонічного оркестру або ширшого складу виконавців за участю симфонічного оркестру;

- робота над органічним взаємозв'язком мелодичних, гармонічних, ритмічних, фактурних і тембрових чинників, що розглядаються як єдине ціле, результатом чого повинна стати струнка, художньо цілісна музична форма.

Навчання високому рівню професійної майстерності можливе лише за умови врахування індивідуальних якостей та устремлінь студента. Твори, що подаються на державний іспит, мають бути представлені у вигляді цілком завершеного нотного тексту, що повністю підготовлений до живого виконання (у виняткових випадках можлива підготовка разом з нотним текстом його електронного міді- чи аудіо-запису).

У результаті проходження даного курсу, як завершального етапу фахового навчання мистецтву музичної композиції, студенти повинні знати:

- базові закономірності, принципи, поняття та критерії сучасної музичної композиції, найважливіші проблеми теорії композиції;

- основні засоби та правила композиторських технік представників різних (зокрема, національних) композиторських шкіл;

- характеристики та особливості певних композиторських стилів та напрямків, що є визначальними у контексті художніх явищ ХХ століття і сучасної композиторської практики;

- оркестрову техніку: виразові властивості інструментів симфонічного оркестру, загальні принципи і конкретні правила інструментування (оркестрування), базові положення тембрового/оркестрового мислення (тембрової драматургії, ансамблевої та оркестрової фактури);

- закономірності та правила сучасної нотно-партитурної графіки, необхідні для виразної реалізації творчого задуму та можливості адекватного прочитання твору виконавцями;

- а також вміти:

- створювати, формулювати і реально втілювати творчий задум, змістовну ідею та концепцію формотворення майбутнього музичного твору;

- створювати музичні композиції (твори) великих форм у так званих «високих жанрах» музичного мистецтва (симфонія, опера, концерт, кантатно-ораторіальні жанри тощо) для великого симфонічного оркестру або сольних інструментів, голосу чи хору з оркестром;

- володіти різними композиторськими техніками, необхідними для досягнення відповідних художніх цілей у реалізації творчого задуму;

- користуватися різними засобами художньої виразності, які залежать від конкретних жанрових, стильових та естетичних завдань;

володіти способами викладу (експонування) музичного матеріалу, засобами його розвитку (гармонічного, поліфонічного, фактурного, структурного, тембрового тощо);

використовувати різні прийоми музичного формотворення залежно від характеру творчого задуму, естетичної спрямованості, жанрових особливостей, специфіки музичного матеріалу тощо;

володіти усім арсеналом прийомів камерно-інструментального, вокального та оркестрового письма, засобами тембрової драматургії.

Отримані студентом протягом навчання у системі фахової композиторської освіти знання, уміння і навички залишаються у найбільш актуальному та системному вигляді – у формі цілком завершених музичних творів, які подекуди мають достатньо високу мистецьку цінність і можуть складати повноцінний художній матеріал для виконавців (у якості концертного чи педагогічного репертуару), а також для навчально-методичного розгляду в рамках будь-якої спеціальної музично-теоретичної дисципліни чи навіть повноцінного наукового дослідження і, відповідно, стати помітним явищем в історії української музики. Цей інтелектуально-творчий багаж має сприяти майбутньому мистецькому зростанню молодого майстра задля вирішення у подальшій композиторській творчості та/або педагогічній діяльності актуальних проблем сучасного українського та світового музичного мистецтва, європейської художньої культури.

## **ПЕРЕКЛІК ТЕМ**

У зв'язку з практичним спрямуванням предмету, детальна програма навчання визначається викладачем у індивідуальному порядку, враховуючи вже набуті навички студента, рівень його загальної музичної підготовки та творчі здібності.

Програма курсу ділиться на два основних розділи, які за обсягом та часовими рамками відповідають рокам навчання. Перший розділ відіграє роль практичної підготовки до написання дипломного твору. Студент має засвоїти основні навички написання твору великої форми за участю камерного або симфонічного оркестру. І хоча він має представити закінчену партитуру, вимоги до цього твору відрізняються від вимог до дипломної роботи. Передовсім важливим є досвід написання композиції відповідної форми за участю оркестру (можливе застосування камерного оркестру). Одна з цілей першого року навчання – виявити проблеми, які можуть виникнути при написанні дипломного твору у конкретного студента та почати вирішувати їх заздалегідь. Другий розділ передбачає написання власне дипломного твору та орієнтований на досягнення цілісного – в художньому, композиційно-драматургічному і суто технічному аспектах – мистецького результату.

Програма спрямована на індивідуально-практичну творчу роботу, яка планується окремо для кожного студента, у зв'язку з чим конкретне змістове наповнення визначається викладачем та студентом у процесі занять.

### **1-й рік навчання**

Твір (твори) великої форми для оркестрів різних складів

**МОДУЛЬ I.** Початок роботи над твором великої форми.

Змістовий модуль 1. Підготовча робота до написання твору великої форми.

Змістовий модуль 2. Написання клавiру (або фрагмента партитури) твору великої форми для складу виконавців, який обов'язково включає камерний або симфонічний оркестр.

**МОДУЛЬ II.** Завершення роботи над твором великої форми.

Змістовий модуль 1. Попередня робота над партитурою твору за клавiром або продовження написання партитури.

Змістовий модуль 2. Кінцевий етап написання партитури та завершення роботи над твором, розпочатим у попередньому семестрі.

2-й рік навчання

МОДУЛЬ III. Початок роботи над дипломним твором

Змістовий модуль 1. Визначення художнього задуму і творчої концепції дипломної роботи у жанрі оркестрової (театральної, кантатно-ораторіальної) музики і попередня робота над твором (формування тематичного матеріалу, його розвиток тощо).

Змістовий модуль 2. Написання клавіру (дирекціону) магістерської творчої програми або фрагмента партитури (частин твору якщо твір циклічний).

МОДУЛЬ IV. Завершення роботи над дипломним твором

Змістовий модуль 1. Попередня робота над партитурою. Початок оркестрування дипломної роботи або продовження роботи над партитурою, написання наступних частин твору (якщо твір циклічний).

Змістовий модуль 2. Написання партитури та завершення композиційного процесу.

## ФОРМИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Індивідуальні заняття відбуваються за принципом творчої майстерні (майстер-класу), також дієвими є аналітичні практикуми.

## НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ

Нотні матеріали відповідного спрямування за фахом представлені у вільному доступі в бібліотеці та читальній залі Академії.

Під час навчання та для взаємодії зі студентами, насамперед, використовуються інструмент (фортепіано), аудіо- та відеоапаратура, а також сучасні комп'ютерні та інші інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення окремих спеціальних навчальних завдань. Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, Viber, ZOOM та інші платформи зв'язку.

## Система оцінювання

| № з/п | Контрольний захід оцінювання           | Всього % |
|-------|----------------------------------------|----------|
| 1.    | Відвідування індивідуальних занять     | 30       |
| 2.    | Аналітичні практикуми                  | 10       |
| 3.    | Виконання завдань з самостійної роботи | 30       |
| 3.    | Екзамен                                | 30       |
| 5.    | Всього                                 | 100      |

## Критерії оцінювання

| Вимоги                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Оцінки за національною шкалою | Оцінка ECTS | Сума балів |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|-------------|------------|
| Оцінка « <b>відмінно</b> » ставиться за твори, написані відповідно до програми та які демонструють високий рівень практичного засвоєння знань, якісне володіння композиторською технікою, а також характеризуються художнім смаком, гарним відчуттям музичної форми, гармонії, оркестровки і якісними характеристиками музичного матеріалу. При оцінюванні також враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи. | Відмінно                      | A           | 90-100     |
| Оцінка « <b>добре</b> » ставиться за твори, написані відповідно до програми та які демонструють достатній рівень практичного засвоєння знань та володіння композиторською технікою, характеризуються відповідним до творчого задуму відчуттям музичної форми та інших складових музичної мови.                                                                                                                                      | Добре                         | B           | 82-89      |
| При оцінюванні та диференціації балів враховуються, насамперед, якісні характеристики музичного матеріалу, а також обсяг виконання самостійної роботи.                                                                                                                                                                                                                                                                              | Добре                         | C           | 74-81      |
| Оцінка « <b>задовільно</b> » ставиться студенту, який показав недостатню кількість та посередню якість музичного матеріалу, певну невідповідність програмним вимогам та обсягам самостійної роботи, низький рівень практичного засвоєння знань та посереднє володіння композиторською технікою.                                                                                                                                     | Задовільно                    | D           | 64-73      |
| При оцінюванні та диференціації балів враховується обсяг та характеристика виконання самостійної роботи, а також робота на заняттях з фаху.                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Задовільно                    | E           | 60-63      |
| Оцінка « <b>незадовільно</b> » <b>FX</b> ставиться студенту, який лише частково виконав або зовсім не виконав програмні вимоги, продемонстрував недостатню кількість музичного матеріалу та низький рівень практичних знань, а також систематично не виконував самостійної роботи.                                                                                                                                                  | Незадовільно                  | FX          | 35-59      |
| Оцінка « <b>незадовільно</b> » <b>F</b> ставиться студенту, який не виконав програмні вимоги, продемонстрував надзвичайно малу кількість музичного матеріалу та низький рівень практичних знань, а також систематично не виконував самостійної роботи.                                                                                                                                                                              | Незадовільно                  | F           | 1-34       |

## **ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ**

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості студентів з особливими освітніми потребами.

## **НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ**

За потреби та за бажанням студентів допускається вивчення матеріалу за допомогою іноземних (переважно англомовних) ресурсів за проблематикою, яка відповідає тематиці конкретних занять.

## **НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА**

Однією зі складових курсу є відвідування камерних та симфонічних концертів, оперних вистав тощо.

Іншою важливою формою розвитку студентів є їхня участь у студентських концертах з демонстрацією власних творів.

Можлива також підготовка окремими студентами виступів на вузівських та міжвузівських науково-практичних конференціях з їх подальшим оформленням для публікації у фахових та інших виданнях.

## **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА**

Партитури (та інші матеріали – графічні й акустичні) музичних творів різних жанрів і музичних епох відповідно до індивідуального творчого задуму студента.

Необхідних для засвоєння і застосування власне «підручників з творчості» на рівні магістерського курсу композиції загалом не рекомендується у зв'язку зі специфікою творчої композиторської роботи та характером останнього, завершального (у межах дипломної освіти) етапу оволодіння професією. Адже окремі наявні посібники зазвичай свідчать про творчий та/або навчальний метод їх автора, а отже, певною мірою виступають у творчому процесі недоречними обмеженнями, як авторської творчої уяви, так і суто технологічних прийомів і засобів, що подекуди стає зовсім неприйнятним у застосуванні. Окрема література може бути за потребою рекомендована педагогами окремо для кожного студента у ході процесу створення дипломної роботи.